

Jiří Bláha: Školní zralost a konstrukce dětství v Pedagogicko-psychologické poradně: teoretická úvaha nad příklady z praxe

Komentář vedoucího kurzu

Práce Jiřího Bláhy zaujme už svým zacílením na pozoruhodnou sociální událost a instituci v životě (některých) dětí. Samotná analýza „vyšetřování“ školní zralosti v pedagogicko-psychologické poradně je velmi dobře zarámována do širšího sociálního kontextu a plodně konceptuálně ukotvena. Jiří Bláha analyzuje testování školní zralosti prováděné *Poradnou* jako určitou formu dohledu a disciplinace dětí. Sleduje tak důležitý mocenský prvek v systému kulturního utváření dětství v současné české společnosti. Ukazuje jej navíc také jako univerzální součást dohledu nad dětstvím moderních společností, když odkazuje k literatuře z britského prostředí. Výsledky zkoumání založeného na dvou zdrojích (pozorování a materiály z *Poradny* a odborné psychologické texty o školní zralosti) jsou dobře napojeny na teoretické koncepty dvou kritiků modernity: Illichovu kritickou teorii školy a Foucaultovu genealogii moci a teorii moci/vědění. Nejen toto napojení povyšuje Bláhovu práci z dobré a čtivé reportáže o práci *Poradny* a o testování školní zralosti na brilantní sociologickou úvahu o skrytých předpokladech psychologického testování „školní zralosti“.

Klasifikace (ne)zralé či (ne)normální školní dítě, které je součástí expertního psychologického diskursu, je v práci představena jako reálný a praktický účinek moci/vědění a institucionalizace vyšetřování školní zralosti. Ukázky ze zpráv samotných vyšetření školní zralosti, stejně jako ukázky z odborných textů definujících pojem „školní zralosti“ přesvědčivě ilustrují reálnou moc psychologického diskursu a jeho podíl na utváření školního dítěte. Vybrané výpovědi jsou výborně zakomponovány do širších úvah o „uměle“ tedy sociálně a kulturně konstruovaném dítěti – školákovi, ke které dochází, jak Jiří Bláha přesvědčivě ukazuje, pod rouškou „naturalizace“ vývoje dítěte a dětství v psychologickém diskursu.

Práce tedy zdůrazňuje kulturně konstruovanou povahu samotné definice školní zralosti dítěte a přemýšlí o propojení tohoto psychologického vědění o dítěti s požadavky dohledu a disciplinace kladenými na děti v praxi školního systému. Autor se přitom soustřeďuje na samotný akt vyšetřování školní zralosti (zprávy z vyšetření) a expertní popis významu školní zralosti v odborné psychologické literatuře. Nechává stranou další momenty, které by mohly výzkum tématu dále prohloubit. Např.: jaké mechanismy a motivy dovedou rodiče k návštěvě

Poradny, k vyhledání „odborného řešení“ problému nástupu k povinné školní docházce. Jaké jsou strategie různých aktérů, kteří se účastní přímo či nepřímo aktu šetření zralosti dítěte. Jak různí aktéři různě (vy)užívají expertní moc psychologického diskursu (diagnózy školní ne/zralosti) v sociální praxi? Rodiče možná chtějí „prodloužit dětství“ svým dětem, učitelé se možná chtějí zbavit obtížných dětí, psychologičtí poradci možná potřebují prokazovat význam vlastního oboru a instituce *Poradny*. Každý z těchto aktérů se nějak podílí na reprodukce moci psychologického vědění (*Poradny*) nad dětstvím a každý může s jeho (její) mocí jinak nakládat, nejen ve smyslu interpretace (re-interpretace) významu testu školní zralosti, ale jako nástroje pro určité cíle či strategie jednání. Také samotné děti, mohou být aktéry a nějak aktivně re-interpretovat tuto událost (např. při komunikaci s rodiči, vrstevníky). To je jen několik dalších úvah čtenáře nad výbornou prací Jiřího Bláhy.

Chci povzbudit autora, aby toto slibné téma, které tak precizním způsobem otevřel, neopouštěl a věnoval se mu dále – například jako téma své diplomové práce! Práci považuji za jednu z nejzajímavějších v letošním kurzu a hodnotím jako „výbornou“ (A)

Igor Nosál